

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ความเปลี่ยนแปลงของรายการโทรทัศน์ช่วงก่อนและหลังการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง (มีนาคม 2534 ถึงกุมภาพันธ์ 2535)" มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะและสัดส่วนของรายการโทรทัศน์ ในช่วงก่อนและหลังการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง และเพื่อทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดผังรายการโทรทัศน์หลังจากที่มีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ 1. ผังรายการโทรทัศน์ในช่วงเดือนมีนาคม 2534 ถึงกุมภาพันธ์ 2535 ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่อง 2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดผังรายการโทรทัศน์ของแต่ละสถานี ซึ่งได้แก่ หัวหน้าฝ่าย หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่อง 3. เอกสารอ้างอิงอื่น ๆ ซึ่งได้แก่หนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดผังรายการโทรทัศน์และการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผังรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 สถานีในช่วงตั้งแต่มีนาคม 2534 ถึง กุมภาพันธ์ 2535 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดผังรายการโทรทัศน์ของแต่ละสถานี

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือเครื่องใช้ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะ และสัดส่วนของรายการโทรทัศน์ ในช่วงก่อนและหลังการขยายเวลา การออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดผังรายการโทรทัศน์หลังจากที่มีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมงแล้ว และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ จากห้องสมุดตลอดจนศูนย์รวมเอกสารต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. การวิเคราะห์ถึงลักษณะและ

สัดส่วนของรายการโทรทัศน์ ในช่วงก่อนและหลัง การขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง โดยแยกรายการโทรทัศน์ออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. รายการประเภทข่าว 2. รายการประเภทความรู้ 3. รายการประเภทบันเทิง 4. รายการประเภทโฆษณา แล้วทำการแยกนับรายการทั้ง 4 ประเภทเป็นจำนวนนาทีต่อสัปดาห์ในแต่ละเดือน นำมาเปรียบเทียบกับจำนวนนาทีที่ออกอากาศของสถานีโทรทัศน์แต่ละสถานีใน 1 สัปดาห์ แล้วคิดคำนวณออกมาเป็นร้อยละ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดผังรายการโทรทัศน์หลังจากที่มีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง

สรุปผลการวิจัย

ความเปลี่ยนแปลงของรายการโทรทัศน์ช่วงก่อนและหลังการขยายเวลาการออกอากาศเสรี
24 ชั่วโมง

1. ลักษณะและสัดส่วนของรายการประเภทต่าง ๆ ในช่วงก่อนการขยายเวลา
การออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง

สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	ช่อง 9
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนมากที่สุด	บันเทิง (62.94%)	บันเทิง (48.98%)	บันเทิง (46.85%)	บันเทิง (48.44%)
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนเป็นอันดับ 2	โฆษณา (16.67%)	ความรู้ (19.58%)	ข่าว (21.48%)	ความรู้ (18.87%)
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนเป็นอันดับ 3	ข่าว (11.56%)	โฆษณา (16.67%)	โฆษณา (16.67%)	โฆษณา (16.67%)
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด	ความรู้ (8.84%)	ข่าว (14.77%)	ความรู้ (15.01%)	ข่าว (16.02%)

2. ลักษณะและสัดส่วนของรายการประเภทต่าง ๆ ในช่วงหลังการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง

สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	ช่อง 9
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนมากที่สุด	บันเทิง (64.15%)	บันเทิง (43.01%)	บันเทิง (50.16%)	บันเทิง (40.31%)
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนเป็นอันดับ 2	โฆษณา (16.67%)	ข่าว (20.45%)	ข่าว (21.80%)	ความรู้ (26.73%)
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนเป็นอันดับ 3	ข่าว (10.86%)	ความรู้ (19.88%)	โฆษณา (16.67%)	โฆษณา (16.67%)
ประเภทรายการที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด	ความรู้ (8.83%)	โฆษณา (16.67%)	ความรู้ (11.38%)	ข่าว (16.29%)

3. ผลการเปรียบเทียบลักษณะและสัดส่วนของรายการประเภทต่าง ๆ ระหว่าง ช่วงก่อนและหลังการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง

สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

	ช่อง 3	ช่อง 5	ช่อง 7	ช่อง 9
รายการประเภทข่าว	ลดลงเล็กน้อย = 0.7%	เพิ่มขึ้นชัดเจน = 5.68%	เพิ่มขึ้นเล็กน้อย = 0.32%	เพิ่มขึ้นเล็กน้อย = 0.27%
รายการประเภทความรู้	ลดลงเล็กน้อย = 0.51%	เพิ่มขึ้นเล็กน้อย = 0.3%	ลดลงชัดเจน = 3.63%	เพิ่มขึ้นชัดเจน = 7.86%
รายการประเภทบันเทิง	เพิ่มขึ้นทีละน้อย = 1.21%	ลดลงชัดเจน = 5.97%	เพิ่มขึ้นชัดเจน = 3.31%	ลดลงชัดเจน = 8.13%
รายการประเภทโฆษณา	คงที่	คงที่	คงที่	คงที่

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดผังรายการโทรทัศน์หลังจากที่มีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี
24 ชั่วโมง

การจัดผังรายการโทรทัศน์หลังจากที่มีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง มีองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่แวดล้อมหลายประการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มผู้ชม

ปัจจัยหลักที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่งของการจัดผังรายการโทรทัศน์ก็คือกลุ่มผู้ชม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการขยายเวลาการออกอากาศไป จะทำให้มีกลุ่มผู้ชมในช่วงต่าง ๆ ได้มีโอกาสชมรายการโทรทัศน์มากขึ้น โดยกลุ่มผู้ชมในแต่ละช่วงเวลานั้นจะแตกต่างกัน เนื่องจากวิถีชีวิตในการทำงานและประกอบอาชีพต่าง ๆ กันออกไป การจัดผังรายการโทรทัศน์จึงต้องคำนึงถึงลักษณะของกลุ่มผู้ชมกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อที่จะพยายามจัดรายการให้มีผู้ชมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในแต่ละช่วงเวลา

2. นโยบายขององค์กรผู้ผลิต

2.1) สถานีโทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์แต่ละสถานีมีนโยบายเป็นของตนเอง และจะต้องดำเนินการไปตามนโยบายที่ตนได้ตั้งเป้าหมายและกำหนดไว้

2.2) บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ มี 2 ลักษณะ คือ

2.2.1) บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เสนอรูปแบบรายการเข้ามา แล้วทางสถานีจึงคัดเลือก คือเมื่อบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ บริษัทใดบริษัทหนึ่งต้องการทำรายการโทรทัศน์ตามรูปแบบของตนเองที่ได้คิดขึ้น จากนั้นจึงไปติดต่อเสนอรูปแบบและรายละเอียดของรายการต่อทางสถานี ให้สถานีทำการพิจารณาคัดเลือกในรายการที่ทางสถานีคิดว่าเหมาะสมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความสามารถในการผลิต, ความพร้อมในการผลิต, ความน่าเชื่อถือของบริษัท, รูปแบบของรายการ, นิติกรหรือผู้แสดง, เงินทุนและ

ผู้สนับสนุนรายการ เป็นต้น

2.2.2) สถานีเป็นผู้กำหนดรูปแบบรายการในแต่ละเวลาแล้วจึงหาบริษัทผู้ผลิตมาเช่าเวลา คือ ทางสถานีจะเป็นผู้กำหนดว่าต้องการรายการประเภทใดในแต่ละช่วงเวลา แล้วจึงทำการหาบริษัทผู้ผลิตรายการ ซึ่งมีความสามารถพร้อมที่จะทำรายการประเภทนั้นได้ เข้ามาเช่าเวลาช่วงนั้นไป

3. สถาบันต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ควบคุม

3.1) การควบคุมของรัฐ ซึ่งได้แก่ กบว. ซึ่งการควบคุมของ กบว. ที่มีผลต่อการจัดผังรายการ โดยรวมแล้วจะเป็นการควบคุมในเรื่องของเวลา คือ เป็นการกำหนดช่วงเวลาว่า ช่วงรายการใด ควรเป็นรายการประเภทใด

3.2) การควบคุมตัวเอง คือ สถานีโทรทัศน์ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณารายการและการจัดผังรายการให้เป็นที่ไปตามความเหมาะสม ซึ่งต้องขึ้นกับ ความรับผิดชอบของแต่ละสถานีเอง

4. สภาพการแข่งขันด้านการตลาด

4.1) ผู้สนับสนุนด้านการเงินและการวิจัยตลาด ซึ่งก็คือโฆษณา โดยที่ จะต้องทราบถึงความต้องการของผู้ชมผ่านทาง การวิจัยตลาด และนำมาพิจารณาเพื่อที่จะตัดสินใจให้การสนับสนุนรายการใด ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการจัดผังรายการคือ รายการที่ไม่มีผู้สนับสนุน ก็จะไม่สามารถอยู่ได้ จะต้องหลุดจากผังรายการไป รายการที่มีผู้สนับสนุนก็จะยังคงอยู่ และจะต้องปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น และเมื่อมีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมงแล้ว ยิ่งทำให้มีช่วงเวลาในการนำเสนอรายการมากขึ้น ยิ่งทำให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องจะต้องจัดผังรายการ โดยคำนึงถึงโฆษณาและผลการวิจัยตลาดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาด

4.2) การแข่งขันกับสถานีอื่น จำเป็นต้องมี เพื่อให้เป็นยุทธวิธีในการ

เรียกร้องความสนใจของผู้ชม ให้ความสนใจจากสถานีอื่น มาชมสถานีของตน

5. สภาพเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมนอกระบบสื่อมวลชน การจัดผังรายการโทรทัศน์และการดำเนินงานของสื่อมวลชน จำเป็นต้องดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรม ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ กับสังคมและวัฒนธรรม การจัดผังรายการโทรทัศน์ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

ปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้ มีผลต่อการจัดผังรายการโทรทัศน์ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสังคมมวลชน ในฐานะที่สื่อมวลชนเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งในสังคมจึงไม่สามารถดำเนินงานไปได้โดยอิสระ แต่จะต้องถูกกำหนดทั้งทางด้านรูปแบบ และเนื้อหาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในด้านลักษณะและสัดส่วนของรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ นั้น เป็นการวิเคราะห์จากผังรายการโทรทัศน์เท่านั้น จึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาของรายการแต่ละรายการจึงทำให้บอกได้เพียงว่า รายการนั้น ๆ เป็นรายการประเภทใดเท่านั้น และการวิเคราะห์จากผังรายการโทรทัศน์ ไม่สามารถทราบถึงปริมาณรายการประเภทโฆษณาได้อย่างแท้จริง ทำได้เพียงคำนวณแยกเวลาในการโฆษณาออกมาจากรายการประเภทอื่น ๆ จึงอาจมีผลทำให้ไม่ได้ทราบปริมาณและสัดส่วนของรายการประเภทโฆษณาได้ถูกต้อง ซึ่งรายการประเภทโฆษณาอาจจะมีปริมาณมากกว่าร้อยละ 16.67 เนื่องจากมีการแฝงโฆษณาอยู่ในเนื้อหาของรายการบางประเภทด้วย และการคำนวณรายการประเภทโฆษณาโดยวิธีนี้ จะทำให้ไม่สามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนรายการประเภทโฆษณาได้เลย (สัดส่วนจะคงที่ คือร้อยละ 16.67 เท่ากันหมด)

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาจากรายการที่ออกอากาศจริง ดังนั้นจึงน่าจะมีการศึกษาการออกอากาศจริงของรายการโทรทัศน์ โดยศึกษาประเภทของรายการ

เป็นประเภท ๆ ไป หรือเป็นช่วง ๆ ไป เพื่อที่จะได้รายละเอียดของการศึกษามากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อผู้ชมหลังจากที่มีการขยายเวลาการออกอากาศเสรี 24 ชั่วโมง

3. น่าจะมีการศึกษาถึงแนวโน้มของการขยายเวลาการออกอากาศเสรี ที่จะมิต่อไปในอนาคต